

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 23 d.

Nr. 22(79)

1992 m. lapkritis

Antanina GARMUTĖ

PELENŲ DIENA

Ne švaigdė susibusi nukrito.
Ne auksinė žalčio karūna.
Tėvišken, išaukus Laisvės ryti,
Nusileido Pelenų Diena...

Kruvinas saulėtekis šerijo,
Su mirtim kryžiaus žibai.
Baltijos kelyje JIE nestovėjo -
Partijos elitas ir stribai.

Pelenais pralydo Sausio kraujas.
Iš stebuklo - plėrys selenų...
Klikite! Ir mirkite iš naujo,
- Nukankinti Dienai Pelenų!

Suguldyti aikštėse neleiskit
Niekinti Trispalvės vėliavos!
Viešpatie! Dave! Tu teisė spresti
Padugnėm lilkimą Lietuvos!

Netiesa, kad Laikas nesugrija.
Netiesa, kad teroro nebūs.
...Atsitraukė nušauta Jaunystė -
Ir minia vėl garbina stabus!

Vergvaldžiai i Rytus mus pasuko -
Ten, kur skurdo upė atsina.
Kas pakibot ant Maskvos kabliuko,
Nesidaukait PELENŲ DIENA!

1992 11 16

Vincas KORSAKAS

TĖVVYNEI

Vėl dedam grandines ant tavo
rankų.
Neliam nérinius su kraijo
atvaistais,
O, rodos, sakmės vergauti tau
užtenka -
Taves pavergti - niekas neatės.

Ar mes kakti? Sunku prisipažinti.
Sunku įvertinti relikvijų tų kovų:
Nuo priešų mes įstengėme trave
apgunti,
Tik neįstengime apginti nuo
savu...

Tu nelūdik. Tai laikini žebžiai,
Tai tūsiytys pražiustų kandži.
O Tu gyventiui, ne mirkti
prisiakite -
Kraijo puta tebus ant jų počiū.

1992 10 30

Liuda PUNŠKIENĖ

PABUSK, KOL NE VĒLU

Mus vedé komunizmo rojūn,
Gyvenimą viskuo aprūpintą
šadžio...
Ar užmiršai jų pašadus, sesut ir
broli,
Golgotos tuos kelius pratęsus?

Ar užmiršai apraule tą ir smurtą
ir kruvinas rankas nuo pandži?
Jų nenuplovė pašada, melu sukurti,
O partija jau naują šventę šventi...

Pabusk, jei užmigai, vėl pašadais
būliuotas,
Pabusk, kol ne vėlu, ir atsigrékk
atgal -
I kelią protėvių, kapais nuklotą:
Gal jie tau pasakys, kuo būti
privailai...

1992 10 27

Lapkričio 23-ioji - Lietuvos karių diena

Nepriklausomybės kovų dalyvis generalinio štabo pulkininkas leitenantas S. Zaskevičius vadovavo savanorių daliniams kautynėse prie Jiezno, buvo krašto apsaugos viceministras ir Dzūkų baro vadasis. Švenčiant Nepriklausomybės dešimtmetį, jis rašė: "... Dabar suprantama, kodel mažos tautos, savo gyvybę ir laisvę gindamos, turi taip pat kovos priemonių griebdis, ir kodel už ju laisvę galvas pagulde jaunuoliui yra man melesni ir kilnesni už tuos, kurie žuvę ansiems smurta ir priespaudą beveikiam". Pagaliau dar didesnė miele, pagarbą ir entuziazmą sukelia man tie lietuvių jaunuoliai, kurie ilisi gimtojoje žemele nuo anų suniklų mums 1918 metų. Juk bepigu buvo gintis toms tautoms, kurios juto laisvės tikrai sulaukdė, bet mums, tarp anuomet pėlių milžinų ispraukiams, po visus kraštus išsiblaikiusiuems, be pratyrimo ir valstybiškai tautiškų tradicijos, toji laisvė atrodė ... tolimas, beveik nepasieliamas žiburiellis. Nagi pabandykit jūs tokiu klaikiu momentu susorganizuoti, gausinga prieša iš savo žemes išvyti ir ... gyvioti ... nuo ... buvo suprasite, kad čia ne paprastas gamtos reiškinys, ne eilinis prajovas, o mažčiam lietuvių kolektyve budinčios dvasinės energijos eksplozija, kuri skaldo praeities vergovės uolas ir

spire spiria anomis, nesenai igybos mūsų laisvės aukoms, nusilenkti.

Dešimt metų jau praėjo, žuvusiuju, vardai net artimųjų atmintyje nubluko, bet anu laikų savanorių idėja niekuomet nemublukė". Savanorių idėja tikrai nenubluko. Atvirikščiai - jis iš naujo atgimė traigkomiškis kruviojo Sausio sekmacių dienomis. Mūsų tėvų ir senelių patyrimas pravertė. Trumpo, bet neapsakomai turtingo, vos dvidešimt dvejus metus tetrakusio Nepriklausomos Lietuvos gyvavimo patyrimas mums neįkainojamai vertingas. Tuo patyrimu naudotasi, juo remiasi atkuriant valstybingumą visose srityse, skyrum imant, ir gynybos reikaluse. Sliandien krašto apsauga dar reikiama nesutvarkyti. Dar svetimoji kariuomenė neišejo. Todėl minėdami lapkričio 23 d. kariuomenės šventę (taip ji buvo vadinama tarpukario Lietuvoje), o dabar - atmintiną Lietuvos karių dieną, turėtume ne tik prisiminti Lietuvos Nepriklausomybės kovas, rezistencijos laikotarpi, bet ir gerai suvokti dabarties besiklostancios situacijos svarbą ir šypinčius pavojus.

1919 m. lapkričio 23 d. krašto apsaugos ministras išleido įsakymą, nurodymamas pulkininkui Galvydžiui: Bykauskui steigtį pirmajį pėstininkų pulką Alytuje. Tokia buvo pradžia.

Maža, bet gerai ginkluota ir apmokyta mūsų kariuomenė nepasipriešino sovietų įsiveržimui. Cia ne kariuomenės, o tuometinės Vyriausybės kaltė. Komunistai ir jieims prijauciantieji megsta kartoti savo "argumentą", neigdam Lietuvos kariuomenės būtinumą. Esą nebuvo pasipriešinta 1940 m., tai neišdrįsim išdarab. Vieinas AT deputatas megsta dakyti, kad Lietuvai kariuomenė reikalanga tik tam, kad galėtu bent šešias valandas pašaudyti ir dėčiai pranešti pašauliui apie naują Lietuvos okupaciją. Polemizuoti su tokiais bergdžiai. Iš tiesų, o kam reikalanga Lietuvai kariuomenė? Varšuvos nepaimant, o ir Maskvos neveiksni. Gal geriau taupyt išės? Kariuomenė brangiai kainuoja. O gal tegul pasilieka Lietuvoje Rusijos kariuomenė - ne kartą išmégintas "taikos ir stabilumo garantas"? Ji paslaugiai suteikė "internacionalinę pagalbą" Vengrijai, Afganistanui ... Aukščiausioji Taryba nespėjo primiti įstatymu dėl ginkluotųjų šalies pajėgų. Kariuomenė Lietuvai reikalanga ne svetimomas teritorijoms grobti. Tai aiskūk iš be aiskinimų. Valstybės sienu apsauga - žvanta ir kiuni pareiga. Sliandien tai aktuali būtinybė, o ne prabanga. Karių ir savanorių yra patikimas garantas, kad jokie naujėjai bermontininkai nesvarbu kokias vardais jie vadintisi,

niekada mūsų krašte nesavavaliaus. Ne paslapčis, kad dar yra mūsų krašte ir pas kaimynus personų, puoselėjančiu vištą supriat ginkuotu grauju pagalba išvaidyti teisę autikciausią, valdžia ir "atkurti" sovietinę tvarką. Tik tikrai nereiktų siusti mūsų vaikinų saugot laisvės atimimo vietų. Tai sovietinių palikimas, ir nežinoma kodėl jo neatnaujinta. Si tarnyba neturi nieko bendra su tauria Tevynės gynimo savoka ir šia prasme yra amoralis. Ten mokoma žmogaus prievertavimo ir niekinimo. Be kaičiųjų dar ilgai nežiūversime, tačiau ten tvarka palaikti ir apsaugos tarnybą eiti turi specialiai apmokytas samdomas personalas.

Buti nepriklausomos valstybės piliečiu - tai ne tik galimybė naudotis laisvėmis, bet ir nelengya, tačiau galinga pareiga. Keičiantis politinei situacijai šalyje, gali būti mėginių menkinti mūsų karių vaikmenį. Valstybės gyvenime ir net ardyti jau besiformuojančias krašto apsaugos struktūras. Jokais argumentais to pateisinti negalima. Taip sunkiai atgaive laisve, neturime teisės nustoti stiprine savo Valstybę. Parodykime pasitikėjimą savo kariais. Kritiškai valandą jie mūsų neapvils!

Edmundas SIMANAITS

Pirmasis genocido teismas, arba Jono Jurašo tiesos kardas

vo tiesos pati žuti arba nusakultusijį nušudyti. Netrukus ji prisėlina prie apsininkojusiojo svečio daiktų, tarai norėtų ka pasisavinti. Apuosto batus, išlukdintinėjai idžianes ir, atpažinus sevo budelio kilno kvapą, atsiranda prieš jį su pistoletu rankose. Prasidėda pirmasis genocido teismas. Auka priverčia savo budeili papaskatoti į magnetofono juosta, kai jis su ja, dar mergaitė, elgesi per tardymus. Jis intelektualus. Galybė savo aukų išgaliestė ir medies toms jis prievertauodave, stimuliuojant ne elektrus stroves, kaipl kai kitai budeiliai, bet grojant Franco Šuberto kvarteta "Mirtis ir margele". Ar jis kaltas? Ar jis sadistas iš prigimties? Juk buvo tokios aplinkybės, tokia sudėtinga situacija, tokia laikas... Auka, pasirengusi potokios išpažinties nusauti savo budeli, užuot taip ir padarusi, supasi su juo raudonoje valtyje.

- Tas raudonas laivas galėjo būti ir sparnuotas arba slenkantis ore. Pagaliau nesvarbu, koks jis: tai yra gali-

mybė pakeliti aplinką. Tai amžiojo kintamumo, minčių ir gyvenimo permainų simbolis, - vėliau pasakys režisierius, kai mudu kalbėsime apie šį spektaklį.

Idomu, kad režisierius labai sakinai naudoja meninę žmonę ir veikėjų biografinių būtojo laiko veiksmą net kulininėje neperiveda į esamąjį. Nuo kitų iš spektaklis skirtiasi šaltu loginiu protavimui. J. Jurašas sėmoningai pralobia kaipl mardininkas, nes pasirenka realiai, o ne salygine tiesa. Pavyzdžiu. Keka neaikši, kas pamėtė tą smailų žapalą po Tautos genocido tyrejo madinos ratu. Gal tai ir buvo pretekstas daktarui atrasti žalai? Tačiau moteris po daugelio metų atpažista genocido vykdytojų ne iš jo velkamu, o iš iš balso, kilimo kvapą ir pomėgį klausytis iš ypatinio muzikinio kūrimo. Kas kita konfliktas tarp vyro ir žmonos, kai iš "dorai" jo svecia. Vyras pasirengęs veikti civilizatoriaus metodais, tačiau tenka pasitraukti. Kai visuomenė nesugeba nuteisti kaltą, tai viena silpnai moteris imasi vykdyti tesingumą savo rankomis. "Polina" - tik vieną kartą išgirstame jos vardą. Nepasiekusi tiesos pergalės, ji negali pamiršti praeities - tu keiksmėjodžiu, įtarinėjimo, šnipinėjimo ir viso to vortainklio. Visą tą bjaurast jি norėtų nusimesti. Jai būdingi ir antikos laikų tiesos siekėjosi brožai - tie atidži iš amžiu praamžių ir skelbia mums, kad moralės įstatymai, teisingumas yra viršesnis už visus valdžių sukurtais įstatymus. Ir jis savo pasiekia.

Iš epilogo sužinome, kad iš Tautos genocido tyrimų vyriausybė komisija nagrinėjo jos byla. Jai ten ir paragbiai kėdė padavė atsisesti... Tuo ir baigiasi pjesė, tačiau režisierius veda žiūrovus ir veikėjus į naują erdvę, kur parodo, kad dvaisinė Tautos skausmas po tokio tiesos akto gali at-

Režisierius J. JURAŠAS

lėgti. Buvusi Auka su visais atidžiai klausosi muzikos - Franco Šuberto kvarteto d-moli "Mirtis ir margele". Groja Kauno stovyklu kvartetas: Ilona Klusaitė - I smulkas, Dalia Terminaitė - II smulkas, Mykolas Daugirdas - alitas, Saulius Bartulis - violončelė.

Spektaklyje vaidmenis sukdire aktoriai Nijole Narmontaitė, Viktoras Valatkinas ir Vytautas Grigolis, scenografija - volečių dailininkė Ilonos Švab.

- Kai dailininkė man parodė scenografinę eskalę, pamates dominuojant kai tris spalvas, parodėsiu jai žemėlapje, kur yra Lietuva, ir kokia jis vėliau - sakė režisierius Jonas Jurašas. - Spalvos atitinkinai sutapo. Juk veiksmas vyksta trijų aistrių sandūroje: žalia - simbolizuoją vištą, geltona - neapykantą ir savižudybę, o raudona - agresiją.

Buvome sumane padaryti interviu "Tremtinui", tačiau "Mirtis ir margele" man nepaliko jokių abejonių, jokių klaustukų. J. Jurašui ir asmeninėi gerai pažistama sovietinė žmonių persekiojimo ir malimo mafina. Jis ir šyvę neatsitinkai atejo į Lietuvos teatrą, nešinas tiesos kardu.

- Man svarbiausia, kaip spektaklio pasakys buvę politiniai kalinių ir tremtiniai, o ypač moterys, ištvėrusių kankinimus ir tardymus, - sakė jis atsišvelkinant.

Vanda PODERYTĖ
Vlado ŽIRGULIO nuotraukos

Scena iš spektaklio

1992 m. lapkritis

TREMTINYS

2

Labai daug prirežta ir vis dar teberašoma apie komunistų organizuotą ir vykdytą genocidą. Priešaisi daug, bet pirmiau apie tą atgailą, kurios reikalaujama iš komunistų. Reikalaudant neneiktai, "Lietuvos enciklopedija" rašo, kad "ATGAILA yra tokis religinis ir dorovinis nusistatymas, bjaurintis ir galintis dėl padarytų nuodėmių ir nintai kentinant pasitaisyti bei atsiteisti, atyginant padarytą žala". Argaila negali padaryti nuodėmės kaip nebuviusios, bet gali pakeisti valios nusistatymą". Vargu ar ką galima bepridurti. Niekas neturėtų nustebti, jei koks asmuo, jausdama kaičiau del savo piltardarysių, krikščioniškai atgalauja. Tai individualus sajėdės balsas, dorovinis aktais. Tačiau to tikėtis arba reikalaujanti grupės asmenių, iš organizacijos ar partijos netinkai, o ypač kai norima viešosios atgailos. Aukia gali atitekti savo budeikui. Tai asmeninis reiklas. Tačiau toks kaičių atleidimas neturi nieko bendra su teisingumu. Koki nors parodomasis masinis vietas atgalavimas būtų iš principo nepriimtinės, nes jis neturėtų sąjėj su demokratinės Valstybės teisingumo atkūrimu. Veikliai tai būtu pamatuoti iš spektaklių, kuriamas atgalaujančių vaidintujiems primesta. O ne iš siejų gelinių atsiradusių vaikmenių. O ir klausytojai būtų ne visi verti teisėjų vardo. Tenkintu savo tuščiagarbūkias ambicijas. Bolševikai yra tiek nuskaitė, kad jiems atitekti gali tik patys Visagalis Dievas. Tačiau mes, mirtinieji, turime rasti išeiti. Kodėl tos

Teisingumo ieškojimo nenuslopins niekas

"Eikite šalin nuo manęs visi, kurie darote neteisybę..." (Ps 6,9)

Išeities standien turime ieškoti mes - labiausiai nukentėjusieji nuo genocido? Drėčiau teigti, kad paneigus teisinguma visi kiti valstybės reikalai atskirtu atklavietėje. Reikia priminti kai kurias priešaisi.

Mes gyvename mažojo valstybėje ir nori nenori turime išmokti joje išsitekti visi, kurie tapome jos piliečiais.

Antra, nesiekiamo keršto ar susidorojimo su muzikaltėliais ir skriaudikais, o tik teisingumo atkūrimo.

Rinkimų kampanijoje pasigirdavo balsų prieš desovietizacijos įstatymą, pries teisingumo atkūrimą apakritai. Buvusieji ir persirkliktiye uolai atlikindavano, kad atgaila jau padaryta, kad ir teisti nera ka, nes jie tu baistęs pokario metų neatmena - maži dar buvo arba negume. O be to, jie jau kitos partijos narių, tos, kuri tarlamai yra pati tikrasiųjų Lietuvos neprisklausomybės gynėja. Visos tos jų kalbos "pasauliniam užjominiomis iš krikščioniška atitinkamai ir raginimai" pamirštis visas akiuadus. Si nebogai organizuota rinkimų kampanijos daliai turi konkretių ir labai praktikuotų. Jau matome, kad i Seimą prasmunka ne tik sovietinių represinių struktūrų atstovai - stribai, net de-

maskuoti KGB agentai, bet ir dalis buvusios nomenklatūros. Toliai situacija labai pavojinga, nes paliekamas atviras, teisėto pasipiktinimo ir neramumų žalčius. Liudinėjus čia itai kas. Buvusieji komunista gera jautė, kad jų "katinas priterė militus". Antraip, nelikti tolida paniška teisingumo atkūrimo baimė. Ji ryškiausiai viešai pasirodė Parlamente, kai AT megino priimti desovietizacijos įstatymą. Sunku patikėti, kad dartinėje LDDP nesistarė žmonių, suvokiančiu, kad dešimtas atkurti teisingumą trukdo stabilizuoti vienomenė. "Darbičių" lyderiai dažnai ginasi tuščiažodžiavimu ir dedasi labai nustebė, kad jais netikima. Jie pulkiausiai supranta, iš kur kyla tas nepastikejimas ir, be abejų, suvokia, kad egzistuoja ne tik turtu, bet teisių ir istoriniu bagažu (teatralizžia Viepats už tolid valdžią eufemizmą balsiame nusikaltimams įvardyt) perimamumas. Neišku tik, kas jiems trukdo viešai tai pripažinti. Beje, "Tiesos" laikraštis iš jo idėjų perimamumas jų anaipolt netrikdo - nuo 1917 m. be jokios pertraukėlės! Galbūt varžo dar vis nenutraukti ryšiai su "niekada nekydusias" pirmaprinidininkais iš Maskvos, gal esama gana

griežtu instrukciją, kurios ir neleidžia atsikratyti to sloganus kruvino balasto. Jeigu patikėtume, kad "buvusieji" mušdamiesi i krūtinę, jau tikrai nepridauo nuo Maskvos, tai belličia dar liūdnesnė išvada - iš neišdrėjsta išgirsti sažinė balso, jie bijo atskombybės ir naivai tikisi priversti taučia pamiršt, kas buvo padaryta, kur buvo padaryta, kur ir kaip muzikalsta, kas buvo genocidio ideologai, kas remėjai, kas vykdytojai. Taigi reikia suvabojoti ir visų kitų "darbičių" programos teiginių nuodordumu. Tokie niekada negali pelnyti tautos pasitikėjimo. Am neeteisai pagrinėti nei manoma suruktui nieko patvaraus ir doro. Jiems labai tolid ilo pokario vokiečiu, kurie pats, niekieno neraginami, suvokę, kad jie yra atsakingi už hitlerininkų ideologijos pasekmes, kad niekas jiems nepadės sugrįžti į civilizuotų tautų ūkima, jie yra patys neatsikrystys to slaubingo praeities palikimo. Ta vokiečiai padarė labai ryžtingai. Ekonomistai ir istorikai vieningai teigia, kad tik dėl to per kelias metus Vokietija atkomo ir tapo ekonominio stebuklio lopši.

Pirmasis teisingumo pamatu kertinis akmuo padėtas. Konstitucija priimta referendumu. AT Pirmininkas

kas V. Landsbergis ja pasiražė lapkritio 6 d. Toliau sekė Prezidento rinkimai. Ateis eilė Konstituciniam teismui. Jau pradėta teisėtvarkos reforma turėtų vykti sparciau ir ryžtingiau. Žinoma, per ligai buvo laukta. Pasidairymė - kokie iškiša teisėsaugos ir teisėtvarkos pamatai ir kolos žmonių pasipiktinimas vis dar gausėjančiais muzikaltimais ir baudžiamais atskakomybės bejegulikumu prieš ekonominus nusikaltimus. Susimasykime, kas suinteresuotas, kad tokiu padėtis kuo ilgiau užtruktų? Ateis laikas sugrįžti prie taip neatsikrinytų "patašyto" desovietizacijos įstatymo. Galų gale visai nesvarbu, kaip vadinas tas įstatymas. Svarbu, kad skaudi tebekraujuojanti žaizda būtų gydoma, o ne draskoma.

Turime būti pasirengę ir prastaus atvejui. Sunku tikėtis, kad būsimasis Seimas būtų darbingas už dabartinę AT. Didelė dalis Seimo narių - ugniai komunista, beje partnerinės mokyklas ir turintys ilgametę sovietinio partinio darbo patirtį, ir jau beveik išlikęs, kad radikalai pasikeistu jų mastysena ir užmačios. Be to, ir tikslai jų ašikdžia. Jiems rūpi pirmiausiai išaugod "reorganizuoti" (savanaudžiukai privatizuoti) ekonominį savo rankose. Seimo rinkimų rezultatai rodo, kad smarkiai galbūt suvedėti tauta ir kokie beveik išlikęs ir leidi mėginių išrengti reorganizuoti tik, jei su nepradeidama nuo teisingumo.

Todėl rūpinamės, išeities ieškome Edmundas SIMANAITE

Kad pasiryžtu...

Kad ne Lietuvos ateitimi TSKP-LKP-LDDP lyderis rūpinasi, buvo ailiuk, dar tada, kai jis - minėkite garbinę AT pirmmininko pavaduotojo posto išskubėjo į Maskvą konsultuoti dėl tolesnio scenarijus. Nuo to meto vienas sverstas, visais kanalais, visose sferose, baruose buvo pradėta skriežto, trukdymo, melo, apgaubė, skaldymo, neretai organizuota atviro saborato veikla. O juk A. Brazauskas galėjo, privalejo darbuotis kartu su V. Landsbergiu. Savų masinės informacijos priemonių uolai padedamas, artišau kaip šorinės priešas jis alino mūsų taurą, išskubėti pirmą vietus išskeliamas iš šorės primestus ekonominius sunkumus, kaip valdžios nekompa, tencijos, diliučiūnus rezultatus. Tuo tarpu LDDP lyderis apsimetė esąs tikras Neprisklausomybės kovotojas, Balčiūčios būrius, darbo žmogus teisėjų gynėjas.

Tikras lietuvių komunistų partija, šiai pasaulio siaubo, visų Lietuvos neįsimūrinių partijų būtu uždare, paleidęs, o jie turtą perdavęs vargtantiems Lietuvos žmonėms.

Kelme jam buvo pateiktas tokis

klausimas: "Ar jums teko po Sausio 13-osios teleekranė matyti karj, kuris anksčiai gausybės medalių, ordinų iš gėdos, kad teko tolkoje baisioje armijoje tarnauti ir tolida žiūlia, krautertik ūži ginti?" Ar, tuo pavyzdiu sekdamas, neketinate paleisti ir Lietuvos kompartiją?" A. Brazauskas atsakė, kad kažin ar dori asmenys mėtė partijos bilietus... Dar jis irodinėjo, kokia priklausoma mūsų ekonominika nuo Rytų, kokia menka mūsų prekių paklausa Vakaruose.

Taigi dabar pagrįstai didžioji Lietuvos žmonių dalis baiminasi, kad iškilius iš savo neokomunistų partijos į Lietuvos vadovus, jis gali atvesti Lietuvą su iškiliau ranka prie Kremliaus vartų. Dar ne vėl išskilmingai prieš visą Lietuvą, paskelbti, kad naikinamos LDDP struktūros, broliūdžia partijos paleidžiamos.

Zinoma, už tolį žinganį Maskva komunistų partijos lyderi pasmerkta, bet užtai Lietuvos žmonės būtų dékingi.

Stasys GRĘČAS

Kelme

Alfredas SMAILYS
(Spausdinamai sutrumpintai)

Šandien didžiulis moralinis vienomenės nuopoliis reikiadis destruktyvinis veiksmas ne tik tarp žmonių, bet ir tarp valstybių. Prie tolius veiksmus reikiadis protestai, reikalaujama atkakliai prie juos kovoti. Atliku ir tai, kad per ilgus amžius tobulausiai religijos ir moralės mokymai, net evangelijos nepakeičia agresyvios žmogaus prigimties. Apie žmogaus prigimties dvilypum, t. y. biologio ir gėlio koegzistavimą vienamē asmenyje, buvo kalbama jau ir se念oje. Kai kas teigdavo, kad agresija yra atsakas į aplinkos poveikį, tačiau agresijos motyvai gali slėptis ir žmogaus viduje, ir gali remtis instinktu bei psichologinėmis savybėmis.

Bene populiariausia yra žmogaus elgesio ypatumas *męginantis* pasiekinti Froido samprotavimą, to psichoanalizą. Froidas išskyrė psichologinių sindromų, arba vadinančių "analiū" žmogaus tipą, kurios charakteringas užsišypyrimas, taupumas, net ūkytumas, išvara, tvarkingumas, punktuumas, disciplina ir destruktyvumas.

Piktybilisius destruktyvizmo forma - nekrofilija. Šiuo terminu aplūdinamas lavonų potraukis. Skiriamos dvi nekrofilijos formos: seksualinė (vyru potraukis prie mirusiuo) ir neseksualinė - noras, potraukis būti kartu su mirusiu, žūrėti į juos liečti, o kartais net iškienti. Kapų nekintojai - lavonų apiplesinėtojai tai daro pasiteudam degraduotus nusikaltimus, stimuliuo-

A. BRAZAUSKAS
"Apie politiką ir neopolitiką" - "Respublika" (Nr. 204)

Mes pirmieji Rytų Europoje, atsiskirdami nuo SSKP, padėjome padatus tautos išpuoselei neprikrasomybei. Niekas negali to iš mūsų stumti ar juolab reikalauti kažkokiu ištkimbybės priesaili.

„Mūsų partijos (...) prasmė išryškėjo būtent per gegužės 23-osios referendumą. Išvainduokime - nebūtų LDDP partinių klubų, partijos narių kiekviename mieste bei rajone, kaime!..

G. KIRKILAS
"Ar politika - nežvarus dalykas?" - "Tiesos" (Nr. 200)

Dabartinių dešiniųjų valdžios atrama - agresyvi grivimo ideologija, iš esmės neparemta jokiomis konstruktyviomis idėjomis (...).

Neturėdamas ašiklos ir realios ekonominės programos, trečiasis Saūdis iš toliai į pirmą vieną kelia grivimą, kirkimą ir panaujus destruktyvius dalykus, pridengtus vadinosios "toliesnės desovietizacijos" ideologine ūkima. Kas ta "desovietizacija", be siekio aprūpinti politinius konkurentus? Vargu ar patys sajūdininkai galėtų atsakyti.

(...) KGB darbuotojai nera kažkokie ateišiai. Tai visų mūsų pažįstamų, giminės, pagalai tautiečiai. Visi jie turi žemės, siočių tolki uždarbi ir gyveno, kaip anuomet buvo priimta.

Ir aš ten buvau parlamente. Čepačio, sajūdiečio veikla iš labai artimačiai. Labiausiai draugo Juozo komanda puolė ir tebebuola Brazauską. Iš visų pustų ir purvu drabsto, ir bombelėmis sprogdino, Burokevi-

čiaus kefiksmažodžius nuolat kartojo. Žinojo, ką puola. O dabar mato, kad neveikia. Tuos du neapykantos metus Brazauskas atskirkelė iš standien sako ta pati: ne priešu o darbo, duonos į ūkionėmis raskime. Pagalai ne karo liūtų ar kūnagaliukų užsienyje ieškoki me, o dižių, naftos, žemės ūkio, anglės. Stai todėl ir esu Brazauskas partijos, kartu su jo bendražygiais. Dvejų metai jau įrodė netgi kurčiam, aklam, tam, kas nenorėjo pamatyti, kas ko yra vertas. Na, o dabar jūs, ne soekuliuojančiu o dirbančiu, ne vien žemę imančiu, bet ją ariantį teisė, kaip parinkti į Lietuvos valdžia.

(Toliau B. Rupelka įradijo klausytus kreipiasi lenkiškai ir rusiškai.)

N. GERMANAS

"Tiesos" (Nr. 205, 206)

Laikei vertinai A. Brazauskas atėjimą į valdžią. Tai tikrai nestandardinis partinis lyderis (...) Zavi A. Brazauskas polinkis tarsi su žmonėmis, remiantis intelektualiomis Lietuvos pajėgomis. Susibūrė grupė (G. Kirkilas, A. Zukas ir al.), kuri aktyviai talkino A. Brazauskui, iškėlė ir išgyvendino ne vieną idėją. Dalyvavo visuose svarbiuose susitikimuose, kurie lėmė amžinės Lietuvos gyvenimo pokyčius (...). Si trijulė buvome A. Brazauskas padėjėjai.

Eskizas

distructionizmo

dalyvauja laidotuvėse, lanko kapijose, mėgsta gedulio ceremonijas ir t. t. Kompanijoje toliese žmonės vargina kitus, skleidžia blogą nuotaiką. Jie mėgsta tamias spalvias (juoda, ruda), esti rūščiai išvaizdos, negali šypsoti, jei juokiasi, tai tarytum priversti, be džiaugsmo. Jie vartoja labai daug keiskomazodžiu. Namuoje toliese žmonės laikosi idealios žvarpos. Politikoje - pasisako už karinių pajėgų stiprinimą, palalko repressijas prieš kitaip manančius, reikalauja griežtų bausmų sukiliėliams, pasiskaito už įstatymų sugriežtinimą, policijos teisių iplėtimą ir kt. Jau senovėje kai kurie karalių (nekrifilai) savo galybę matuodavo užkarintu, sužalintu miestu skaiciumi. Tos tendencijos apogėjų pasiekė Stalino ir Hitlerio diktatorius metais. Diktatoriai nesirūpinėjo žmonėmis, neverčia gyvybęs, bet labai domisi naujų lektuvų, tankų, kanalu statyba, t. y. technika. Jie lenkiški matinoms, jėgai, viržimogiam, kultura, laiko savo režimo tame.

Jiems sekasi tik griaudinti. Tokie žmonės net masinių žmonių naikinimą (duju kamerose) laiko industriyne pažanga. Įkalimus žmones jie išnauduoja kaip darbo jėgą statybose, o vėliau juos sušaudo. Sunku žūti žmūnių žudynių vykdyto.

Vis dėlto kultūros evoliucija veikia ir šiuos patologinius žmonių tipus. Naujoji destrukcinė asmenybė darbar ir numirėliams stengiasi sukurti gyvybingumo kultą. Prisiminkime paminklius partiniams stabams, žmonėms ja pasiražė lapkritio 6 d. Toliau sekė Prezidento rinkimai. Ateis eilė Konstituciniam teismui. Jau pradėta teisėtvarkos reforma turėtų vykti sparciau ir ryžtingiau. Žinoma, per ligai buvo laukta. Pasidairymė - kokie iškiša teisėsaugos ir teisėtvarkos pamatai ir kolos žmonių pasipiktinimas vis dar gausėjančiais muzikaltimais ir baudžiamais atskakomybės bejegulikumu prieš ekonominus nusikaltimus. Susimatykime, kas suinteresuotas, kad tokiu padėtis kuo ilgiau užtruktų? Ateis laikas sugrįžti prie taip neatsikrinytų "patašyto" desovietizacijos įstatymo. Galų gale visai nesvarbu, kaip vadinas tas įstatymas. Svarbu, kad skaudi tebekraujuojanti žaizda būtų gydoma, o ne draskoma.

Turime būti pasirengę ir prastaus atvejui. Sunku tikėtis, kad būsimasis Seimas būtų darbingas už dabartinę AT. Didelė dalis Seimo narių - ugniai komunista,

1992 m. lapkritis

TREMTINYS

3

"Vyties" apygardos "Žilvičio" būrio kovotojai

Iš kairės: P.Raišys - Žilvitis, F.Davidonis - Riešutas, P.Mingaila - Banginis - Liepa

Iš kairės: F.Davidonis ir P.Raišys

portretui

Visuomenėje pastebinai daugėja žmonių su psichiniuose nukrypimais, o tai jau pavojinga, nes ta kryptimi besivystanti visuomenė gali padidinti nepilnapročių valdžion. Toki pavojus tampa realus, kai žmones užvaldo tykios aistros, pavyzdžiu, garbės, pinigų troškimais ir kt. Juo laikais kad anksčiau šios savybės buvo nekinamos, o štai laikais - net gerbiamos. Kai tokios savybės tampa stereotipai, t. y. pastreibėsi daugelyje žmonių, žmones jų nesmerkia.

Reikia pažymėti ir tai, kad dabartinėje visuomenėje kartais iškreipti relikcias ir humanitarinės tendencijos - vargi, nedaliaukti globo, gamtos apeiga, pagalba mažiniui nelaimiui ištinkiejiems. Cia išryškėja nauja gerumo darymo savybė - "tais gerumas", t. y. geri darbai atliekami lyg ir be užfuojaus neįsiminsiesiems, abejingai, ieškant garbės, šlovės ar net naudos.

Jauko žmogaus destrukcines savbes gali skatinti šalta, nedraugiška atmosfera šeimoje, taip pat susvetimėjusi visuomenė.

Nederėtu čia pamiršti ir investikumą (polinkio į kraujomažią), užsimergančio dar valkyse, kai vaikas išmyli savo mamą ir su neapykanta žūri į tėvą. Nugalejus patologinei tendencijai, sūnus potraukis prie motinos neįsimyka, ir vėliau ji trau-

kia moterys, kurios su juo elgiasi kaip su mažu vaiku. Jis nepajęgus išmyli savo amžiaus moters, ir iš visų moterų laukia tik tokį savybėl, kuriomis pasižymėjo jo motina, besalygios meilės, pagyrimu ir globos.

Beje, esama ir priešingų tendencijų. Kai kurie vaikai neturi jokio amžinio ryšio su motina, jos nemylia, žūri į ja tik kaip į savo tarnaite. Jie niekada neįsimyli moterų, panašiu į savo motiną. Motina - jiems tik žemės, karjuro, tautos simbolis. Tiesa, destruktyvizmo formavimasi gali paskatinti ir šalta, žiauri, nepalaikanti su vaiku šiltų santykų motina.

Tiesa, kultūrinė aplinka, intelektualizmas kai kuriuos destruktivizmo požymius gali užtūsti, o kartais ir pats destruktivistas savo savybes vyskuišia silepia. Grynu nekrofilu, laimej, yra labai nedaug. Silpnai destruktiviniai impulsai dažnai esti nuslopinimai.

Visuomenės uždavinys būtų atpažinti destruktivias asmenybes, kol dar jos neprasiveržė į valdžios strukturas. Štai žmonės, dar nepasiėkė valdžios, elgiasi panašiai kaip ir kiti: esti mandagūs, neva myli tautą, žemę, vaikus, gyvulius.

Spėjama, kad destruktiviu žmonių visuomenėje yra apie 10-15 proc., o tai jau jau sudaro realią grėsmę. Aifku, ne kleikvienas iš jų taps diktatoriumi, tačiau dauguma iš jų gali būti rečių tarnai. Jie laukia savo valandos.

(B.d.)

PRANAS RAIŠYS-ŽILVITIS

Prieš karo, tarnavo Lietuvos kariuomenėje virsilia. Žmogu dirbo Kauko "Saulės" gimnazijoje. Vokiečių okupacijos metais buvo kalinamas už ginklo laikymą ir dalyvavimą LAF organizacijoje. Vėliau dirbo Žeimių geležinkelio stotyje.

Grįžus raudoniesiems "is vaduotojams", palaike rytų su jau veikusiais "Pelėdos" ir "Saruno" būriais.

Tuo metu partizanų pasitikėjimą buvo išvysėti rytininkas Mūravas - Vingis. Jis atveždavo jiems naujienų, literatūros. Sakėsi esąs studentas. Vėliau paauskėjo, kad jis - Markulio ir Dalboko Imperatorius Neguso parankinis, padėjęs Dalbokui Labūnavoje išduoti partizanus, susirinkusius su seimomis šventi Kūčių. Nenorėdami pasiduoti gyvi, visi partizanai nusiūto. Vėliau jis išdavė dar daug pasipriešinimo kovas rėmusi žmonių: Prano Raiši, Kazimierą Majerį, o pats su Dalboku legalizavosi.

Kai 1945 m. ginkluoti vyrai atžiavo aresteit Prano Raišio, šiam parvyko pasislepsti, ber čia buvo suimti Feliksas Davidonis ir Stasys Bereikis. P. Raišys išėjo į Jono Belelio-Sarūno būrį. Vėliau, 1946 m. "Pelėdos" būrių vyrai jį dėl ramaus, sumanaus ir gero budo pasirinko savo vadu.

1948 m. ir 1949 m. pradžioje, žuvus kovos draugams, P. Raišys su Juozu-Medžiotu pradėjo dažniau lankytis Upinkų apylinkęse, "Dobilio" būryje. Vėliau visai perėjo į "Didžiosios kovos" apygardą. Tada P. Raišys buvo paskirtas "A" brigados batalliono vadu.

Zuvu 1949 m. vasario 2 d. Širvintų rai. ginkluotame susirėmimme. Užkasimo vieta nežinoma.

FELIKSAS DAVIDONIS-RIEŠUTAS

Gimė apie 1926 m. Jonavos raj., netoli Žeimių, Zeveliškių km.

Dirbo Žeimių geležinkelio stotyje kartu su P. Raišiu ir S. Bereikiu. 1945 m. pavasarį suimtas (kartu su S. Bereikiu) ir kalintas Vilniaus saugume. Iš ten F. Davidoniui pasisekė pabėgti, tačiau į namus užėiti negalėjo - ten jo laukė Žeimių stribu pasala. Tapo partizanu. Tuo metu Žeimių visagalis vadovas buvo partijos sekretorius Ipatijus Žepkinas. Jis tris dienas tardė, mušė, kankino Felikso tėvą. Grįžę namo, tėvas po kelių dienų mirė, o Felikss net atsisveikinti negalėjo ateiti, nes namuose jų laukė pasala.

Zuvu netoli Vandžiogalo ir kartu su kovos draugais buvo išniekintas Vandžiogaloje, vėliau kažkur užkastas.

Idomu, kad šiornis dienomis

Rusija paskelbė radusis CK archyvuose 1939 m. rugpjūčio 23 d. Maskvoje pasirašyta Molotovo-Ribentropo paktą ir slaptosius protokonus, kuriais buvo nustatyti "itakos sferos" Rytų Europoje: SSRS ir Vokietijos pasidalinėj Lenkija, Estija ir Latvija perėjo į sovietų "itakos sferą", o Lietuva - į vokiečių "itakos sferą". Po Lenkijos sutriuškinimo ir pasidalijimo ir Lietuva buvo pripečintas sovietų "itakos sfera" (1940 m. rugpjūčio 28 d. sovietų ir nacių susitarimui), išskyrus "mažą Lietuvos kampelį". Sovietų Sajungoje apskritai ruošesi okupuoti Pabaltijį nuo 1939 m. rudens, bet tuo metu tai sutrukė didvyriškės Suomijos pasipriešinimas Sovietų agresijai. O 1940 m. pavasarį sovietai vėl atskripse savo godžių žvilganus į tris mažas Pabaltijos valstybes, kuriose pagal pirmestines sutartis jau nuo 1939 m. rudens buvo sovietinės kariuomenės bezės, vadintinos "Trojos arkliu". Nuo 1940 m. gegužės antrosios pusės sovietai labai skubėjo. Kodėl?

Jų planai ir apskaičiavimai buvo labai paprasti. Jie manė, kad karas užtęsė, Vokietija Vakarueje įklimps, kaip kad buvo per Pirmąjį pasaullinį karą, karliaučios valstybės pavargys ir arba pačios krisių sovietų gėbi, arba jas užimti nebūs sunikus.

Čia labai tiks priminti Stalino dar prieš karo pasakyta minti: "istorija seko, kad, jei kuri nors valstybė nori kariuti su kita valstybe, nors ir ne kaimyne, tai jি ima ieškoti sienu, per kurias į galėtų pasiekti sienu valstybės, kurių į ketina užpluti. Agresyvi valstybė paprastai tokias sienos randą. Ji jas randa arba jėga, kaip tai buvo statistika 1914 m., kai Vokietija, norėdama smogti Prancūzijai, išveržė Beliją, arba jि ima tokia "sienu" kreditan, kaip buvo padarusi Vokietija Latvijos atžvilgiu, saystime, 1918 m. megindama per ją pri-

Kaireje: R.Traščinskasis su draugu

ROMAS TRAŠČINSKAS-LAZDYNAS-KARDAS

Gimė 1924 m. Jonavos geležinkelio stoties gyvenvietėje. 1944 m. ir 1945 m. pradžioje dirbo siaurojo geležinkelio mašinistu. 1945 m., īvykus geležinkelio avarijai, buvo suimtas, tardomas, norėta jি užverbuoti dirbtį saugumo naudai. Išleistas išgausius raštiška pasižadėjimą įsitraukti į partizanų gretas, teikti apie juos žinias ir padeti juos likviduoti.

Tėvas Petras Traščinskasis jau buvo suimtas 1945 m. pavasarį ir dingęs be žinios. Motiną su trim mažametėmis vaikais 1945 m. liepos mėn. ištrėmė į Komiją.

Išleistas iš saugumo, R. Traščinskasis žinojo, kad niekada nebūs išdaviku, ir mamai į Komiją paraše: "Atleisk man, mama, - kitaip negalėjau. Aš ištouj į tą pačią mokyklą, kaip ir brolis..."

Žuvo nelygioje kovoje 1949 m. sausio 6 d. Jonavos rai. Karaliūnų km. Karatu žuvo jo geriausias draugas Antanas-Aras-Džiugas. Sodyba buvo sekama ištisita parą - baltai apsirengę stribai gulėjo užsimaskavę ant sniego ir laukė jų atėinant.

Mirtinai sužieista R. Traščinskasis stribai vežė į Jonavą. Pakelys jis mirė. Rytojais dieną abu su Džiugu buvo īmesti į sandėliuką Jonavos stribų būstines kieme. Tris dienas jie gulėjo basi, kruvinais atsmauktais baltiniais, kad žmonės matyti kruviną kūną. Vieša naktį partizanai stribų buvo nutempti ir užkasti prie Neries. Vieta nežinoma.

Kartu žuvęs Juozas Jankevičius, kilięs iš Jaugeliškių km., išniekintas nebuvo. Jacionis buvo suimtas ir nuteistas 10 metų. Iškentės lagerių pragarus, grįžo, tačiau Lietuvos nepriklausomybės nesulaukė.

PRANAS MINGAILA-BANGINIS-LIEPA

Gimė 1925 m. Jonavos raj. Čiūdų km. ūkininko šeimoje. Grįžus "vaduotojams" dirbo Svilionių girininkijoje. 1945 m. liepos mén., Vacuui Traščinskui pabėgus nuo iki dantų ginkluotų stribų, atžiavusiu tremti jų šeima, galutinai nuspėsta organizuoti "Pelėdos" būrių ir su ginkluoti kovoti prieš okupantus. Persekioti namų iškliktai.

Kovotojams ne vieną dieną teko sėdėti Pukynės raisto vandenye, kol pasiraukuoti keisikart stipresnis priešas.

Zuvu išduotas 1948 m. sausio 15 d. Gineikiuose pas Reinį. Patyčiomis buvo nuvežtas į Vandžiogalą ir numestas prie stribų būstinės. Vėliau užkastas žvyrduobėse. Manoma, kad 1991 m. liepos mén. artimiuji pastatytas kovotojų atminimui kryžius yra maždaug apie 500 m nuo užkasimo vietas.

VACLOVAS TRAŠČINSKAS-PELĖDA

Gimė 1942 m. Jonavos geležinkelio šeimoje. 1940 m. baigė Kauno aukštesnįjį prekybos mokyklą. Karo metais su frontu buvo pasitraukė į užsienį ir iš ten su draugais nuleistas desantu organizuoti partizanų judėjimą Lietuvos. Organizuavo partizanų būrių, buvo jo vadu. Vėliau dėl ūmias charakterio iš šių pareigų pašalintas. Veikė atskirai su triju kovotojų grupė. 1948 m. buvo susuktas Smiškių km. (netoli Vandžiogalo). Traukdamasis žuvo. Nuvežtas į Vandžiogalą, buvo numestas prie stribų būstinės. Kur užkastas - nežinė.

Veronika GABUŽIENĖ

1940- ieji: Kaip sovietai užėmė "mažą Suvalkijos pietvakarių kampelį"

tėti prie Leningrado".

Nuostabus sutapimas: ką tuomet Stalinas pasakė apie savo būsimuosius sebrus nacių, kuo puikiausiai tinka Sovietų Sajungos elgesiui 1940 m. Lietuvos atžvilgiu.

Kuriuose tikslais Sovietų Sajungoje yra okupuoti Pabaltijį? Ogi tam, kad gautų neužsiaurinti Baltijos jūros uostus ir nukelti savo ribas toliau į Vakarus, įgytų bendrą sienu su Vokietija, kuria atstytų būtų galima užpluti. Būtent taip né kiek nesivertydamas SSRS užsienio reikalų komisaras Molotovas ciniškai pareiškė Lietuvos užsienio reikalų ministrui profesoriui V. Krėveli-Mickevičiui 1940 m. liepos mén., jau Lietuvą okupavus. Pasaukė apie bolševikų įvykdytą Pabaltijio valsitybės okupaciją sužinojo tik post faktum, kai jau nieko nebuvó galima padaryti. O bolševikai stengesi kuo skubiau okupaciją užmaskuoti ir išteisinti. Pažeisdami Lietuvos Konstituciją, jie sudarė sau patikimumi žmonių vyriausybę, paskubom fališifikavo rinkimus į vadinių "liaudies seimą".

Iki karto dienomis į pasienį traukė dielės sovietų pajėgos - ir raiti, ir pėsti, ir mažinomis. Labai greitai, birželio 20-ajā, atvyko dar vienės okupacinių kariuomenės padalinys - žaliakuperių, sovietų pajėnių kariuomenė. Mūsų pasienio policija buvo paleista, o pasienį su Rytrūnais perėmė atėjūnai. Sieną buvo uždaryta, nustatyta 800 metrų draudžiama zona (Nukelta į 4 pal.)

Miečių mūsų skaičiuojai
Lietuvos paštas lapkričio 1-30 d. prilima "Tremtinio" laikraščio prenumeratai 1993 m. trims mėnesiams.

"Tremtinys" bus leidžiamas keturių puslapių, du kartus per mėnesį.

Prenumeratoriui 1 egz. kaina - 10 tal. 3 mén. - 60 tal.
"Tremtinio" indeksas 67388.

Redakcijos info

Kalp sovietai užėmė "mažą Suvalkijos pletvakarių kampelį"

(Atskaita iš 3 pal.)

(vėliau praplinta iki 8 km), į kurį nebuvavo galima įvažiuoti be speciaus Lidaus reikalų organų leidimo.

Talp buvo okupuotas šis Suvalkijos pletvakarių kampelis. Yra žinoma, kad tarp Vokietijos ir SSRS dėl šio Suvalkijos kampelio 1940-1941 m. vyko derybos, kol 1941 m. pradžioje Stalinas sumokėjo Hitleriui už šią teritoriją 7,5 milijono dolelių (22 milijonus aukso markų).

Reikėtų priminti dar vieną "pamirštą" ir niekur neminiimą šaltinį, kuris irgi paaškina tuos įvykius. Tai Hitlerio kalba, pasakyta 1941. VI. 22, kur jis apkaltino Sovietų Sąjungą nepuolimo paktu lažumu, o tai jis laikė karo tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos priežastimi; šioje kalboje keletu kartų paminėtas ir Lietuvos vardas, tarp

kitko, jis apkaltino Sovietų Sąjungos vyriausybę, kad bolševikų kariuomenė 1940.VI.15 okupuodama Lietuvą "po posėdienių kartu užėmė iš mažą Lietuvos kampelį, kuris pagal susitarimą buvo pripažintas Vokietijos įtakos sfera".

Tarybiniai diplomatai, istorikai niekuri nemini Šios Hitlerio kalbos (tarsi ji ir nebūtų pasakyta), nepolemizuoja su ja, nepaneigia sovietams joje iškeitų kalinimų. Matyt, jems labai jau nemažoni toji kalba.

Taigi ir ta maža Suvalkijos pletvakarių kampelį ištiko bendras, kaip ir visos Lietuvos, likimas: jis buvo sovietų okupuotas dviejų trim dienomis vėliau tik dėl to, kad toks buvo dvieju didžiuliu diktatūriniu valstybių susitarimą.

V.DAUMANTAS

IVYKIAI

GARLIAVA. Lapkričio 13 d. įvyko Sajungos Garliavos skyriaus narių susirinkimas. Jame dalyvavo Sajūdžio, Krikščionių demokratų partijos, Sausio 13-osios brolujos atstovai. Susirinkime aptard rinkimų į Lietuvos Seimą rezultatai ir apsvarystai Lietuvos genocido archyvų likimas. Siuo klausimu priimtas nutarimas:

Negalima leisti, kad, komunistams atėjus į valdžią, archyvai būtų sunaikinti.

Džiaugiamės, kad įsikūrė Lietuvos genocido archyvų priežiūros visuomeninis komitetas ir pritarame jo pareiškimui (L.A.Nr.221), citojuame: "...kad genocidą ir KGB veiklą liudijančiu duomenų skelbimas būtų reglamentuotas išstatymu ir niekas negalečiai jais savavaliskai manipuliuoti". ... Tu duomenų archyvus turi tvarkyti visų pirmą tie žmonės, kurių vargai ir kančios juose užfiksuoti, - politiniai kalinių ir tremtiniai, susibūrė į savo sajungą".

Dėkojame Jums, septyniolikai vyru, prisieimusiu didelę atsakomybę į pažadame, kad Jums pakvietus, visada atsiliepsime. Kviečiame ne tik politinius kalinius ir tremtiniaus, bet ir Sajūdžio bei visų partijų, kam brangi Lietuvos tikroji istorija, narius ir pavienius asmenis paremti visuomeninio komiteto iniciatyvinę grupę.

BIRŽU raj. Spalio 3 d. netoli Runikių, prie Germaniškio devynmetės mokyklos atidengtas ir pasventintas paminklas buvusių šaulių būrio vadui, Runikių pradinės mokyklos mokytojui Jonui Dargiui atminti.

J.Dargys suimtas 1941 m. birželio 14 d. ir ištremtas į Sibirą, 1942 m. buvo nukankintas Rešotų lageryje.

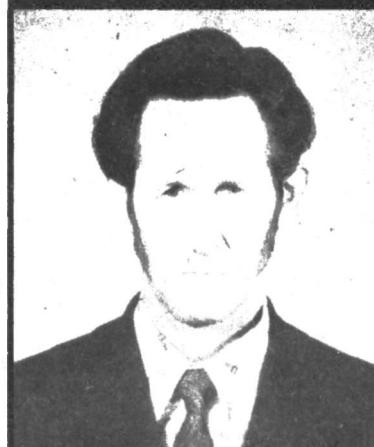
Testiprina Germaniškio moksleivių dvasią į šviesus atminimas.

Aldona ČERNIAUSKIENĖ

PO TO, KAI RAŠĒME

Pranas Vaičaitis
(1927-1992)

Politinių kalinių ir tremtiniių sąjungos šeima spėlio il d. neteko tauraus lietuvių patrioto Prano Vaičaičio.

Velionis girmė 1927 m. spalio 21 d. Šakių apskr. Kidulų valsč. Karmelio km. Mokesi Kidulų pradineje mokykloje, o nuo 1941 m. - Jurbarko gimnazijoje, kurią 1947 m. baigė įstojo į Kauno politechnikos institutą, 1948 m. kovo 12 d. už nelegalią veiklą pogrindžio LLA organizacijoje MGB suimtas ir Trejeto nuteistas 10-metį metų. Kalejo Kazachstane, Kengyro lageryje, kur aktyviai dalyvavo politinių kalinių pogrindijie, taip pat 1954 metų sukilime.

1957 m., grįžęs į Lietuvą, apsigyveno Gelgaudiškyje (Šakių raj.) iki ligos čia dirbo keramikos gamykloje.

Velionis palaidotas Gelgaudiškio kapinėse.

Jo šviesus atminimas niekada neišblės kartu kovousių ir kentejusių, visų jų pažinojusių širdyse.

Grupe draugų

ATSILIEPKITEI

1941 m. birželio 14 d. iš Laukuvo i Komiją buvo ištremtas gydytojas Bronislovas TALLAT-KELPSA su žmona Marija TALLAT-KELPSIENE. Ji mirė viena iš pirmųjų. B. Tallat-Kelpša 1946 m. buvo grįžęs į Lietuvą, bet KGB vėl suimtas. Kalėjo Vilniaus kalėjime ir po metų ištremtas į Komiją, Kortkovo raj., Nidzės invalidų namus, kur apie 1954-1955 m. mirė. Žinančiu jų palaidojimo vietas ieško Vaclovas MOCKAITIS, 5610 Telšiai, Muziejaus 55, tel. 52601.

Ar kas jি atsimena?

Svėdasų krašto partizanų būrio vadavas Žalgiris buvo tapęs gyva legenda. Tai jis su savo vyrais nakti žmonėms talkina, plevą nušienauja, tai komajauolių aktyvistus "pašokdina".

Svėdasų miškuose jis apsistojo vos frontui praslinkus, pabėgęs iš sovietinės kariuomenės Rytų fronto.

Prisimenu jį kaip šandien, juodu kostumu apsilikus, su šaulio kepure, su automatu per petį, po mūsų Sliedeliškės kalnų besikubantį išlikotį dviejų panelių komajauolių. Mat jos abi labai uolisi per mūsų žmones ējo ir parašus rinko po padėka Staliniui už išvadavimą. Ankstyvo pavassario rytą, kai balutes dar laikė sukaustę gruodas, Žalgiris jas užklupo ir patupdė į kubilus, pripiltus vandenens, kad atsikvoletų.

Kartą rytą eilinį paminklą savo gyvullui apžiūrėti, sutinku Žalgirį. Skarmaliuotas, kelnes pasiraite į braukia basas, ašvinu vedinas. Mums besikalbant, staiga iš krūmų apipuola enkavedistai. Kas, kur, iš kur einate? Nepasimetė, pasakė, kad į kažkelią kaimą ieškodamas pabėgusio avino atkeliau, dabar namo varosi, papjauti. O iš manęs enkavedistai greitai dokumentų pareikalavo... Žalgiris buvo vardu Balys. Pavardės nežinau.

Kartą jis, sužinojęs, kad Butėnų miškus šukuos garnizono kareivai, kiek pajegdamas apsinginklavę ir, pasirinkęs patogią vietą, pasiliuko. Taip paaukojo savo gyvybę. Kulkų suvartytas jo kūnas, beveik be galvos buvo atvežtas į Svėdasus ir laikomas žmonėms bauginti. Norėčiau per "Tremtinį" sužinoti apie jį daugiau. Parašykite.

Bronius SKARDŽIUS

Iš kur tiek balsų Brazauskų partijai? Netikiu, kad Seimo rinkimuose nebuvo falsifikuotoju. Juk dar tiek daug mūsų, politinių kalinių, kurie tikrai už komunistus nebalsavo! O ta šutvė KGB bendrabarbių - ar taip ir liks "neiššakuota" iš Seimo? Ne už tokią Lietuvos valdžią miškuose žuvome, sibrusoše šalome!

Siunčiu buvusių Nordisko kalinių dvi nuotraukas - tai tokie mes buvome jauni, jau po lagerių kiek atsigavę, tik išėjus iš nelaisvės, po ilgų sovietinės katorgos metų.

Dabar mes vieni kitų nerandame, neatpažįstame.

Nuotraukos esančiu, buv. Nordisko lag. kalintų išsk. K.JANKEVIČIENĖ. Rašykitė adresu: Dariaus ir Girėno 5, Prienai.

DEKOJAME

P. dr. Arūnas Laukaičius iš Vokietijos už vaistų siuntą, p. Mildai Mikėnienė, p. Dainai ir Mikui Eimontams iš JAV už pinigines aukas, p. Filomenai ir Adomui Kantautams iš Kanados už dovaną, p. Antanui Bunovičiui iš Kauno už pinigines aukas rinkimų į Seimą kompanijai.

UŽJAUCIAME

Nuoširdžiai užjauciamo LPKT Salyčios skyriaus sekretorę Janiną JUDZBALIENĘ, jos mylimam broliui mirus.

"Tremtinio" Nr.19(76) stebėjinyje "Amžiaus teismine kiltis" minėto būrio vado Tarzano pavardė ir vardas jau yra žinomi. Tai svedasi iš Stanislovas Gimbutis.

Redakcijos inf.

1-oje eilėje iš kairės: Kazakevičius, B.Juknevičius, Valenta;

2-oje eilėje iš kairės: Z.Ziūkus, Šinkevičius, Naujalis

"Tremtinio" Nr. 19 (76) pamačiai buvusio politinio kalnio Zigmo Zikaus nuotrauka. Su juo 1954 - 1955 m. kalėjau Karagandos srt. Karabaso griekšojo režimo lageryje. Z. Ziūkaius likimas labai tragedikas. Buvo partizanas. Išduota ir suimta nuteisė. Iš lagerio bėgo. Sugavo. Vėl buvo nuteistas kaip kriminalinis nusikaltelis. Pagal iš anksto sumanytą čekistų nieskybę Z. Ziūkui panaikintas politinio kalnio straipsnis. Kaip kriminalinis nusikaltelis jis buvo išgabentas į galvažudžių lagerį. Neigai trukus, ten jis buvo papjautas. Niekas nesužinos, kur jo kapas, už ką čekistai pasamđė jam budelius...

Nuotraukoje Zigmantas Ziūkus Karabaso režiminiame kalėjime su draugais. Tai viena iš paskutinių jo nuotraukų.

Balys JUKNEVIČIUS

Redaktorė Vanda PODERYTE,

lit. redaktorė Danutė BARTULIENĖ,

techninė redaktorė Birutė OKSAITĖ

Balančių mėnesinis žurnalas "TREMTINYS" 1992 m. lapkritis 25 d. Nr. 22(79). SL 289.

Kaina su akciju 4 tal. Prenumeratoriams 1 tal.

Mūsų adresas: 3000 Kaunas, Donelaičio 70°, tel. 209530

"TREMTINYS"

Redakcijos: Juozas ENČERIS, Algirdas

MARKŪNAS, Natalija PUPEKIENĖ,

Dalia KUODYTĖ, Alfredas SMAILYS